

Asia: VN/10364/2022

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus; työryhmän mietintö

1. Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Pidätekö ehdotusta kannatettavana?

-

Millaisia vaikutuksia ehdotuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

-

Millaisia kustannuksia ehdotuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

-

Mahdolliset muut kommentit ehdotuksesta?

-

2. Tulojen ulosmittausjärjestelmä

Pidätekö ehdotusta kannatettavana?

-

Millaisia vaikutuksia uudistuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

-

Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

-

Muut mahdolliset kommentit ehdotetuista laskentasäännöistä ja ulosmittausjärjestelmän uudistamisesta?

-

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte lähtökohtaisesti parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

-

Voimassa olevan ulosottokaaren mukaan velallisen suojaisuus on suurempi, jos hänellä on elatuksen varassa puoliso, oma lapsi tai puolison lapsi. Työryhmän näkemyksen mukaan olisi perusteltua harkita, tulisiko velallisen elatuksen varassa olevina jatkossa ottaa huomioon ainoastaan lapset eli poistaa mahdollisuus puolison huomioon ottamiseen. Miten arvioitte ehdotusta?

-

Työryhmä on esittänyt kaksi vaihtoehtoista tapaa elatuksen varassa olevien huomioon ottamiseksi. Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? (Vaihtoehtoja arvioitu mietinnössä s. 57–59). Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

-

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

3. Muut mietintöä koskevat huomiot

Kirjoittakaa muut mahdolliset huomionne alla olevaan kenttään

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry - Personalföreningen vid Justitieförvaltningen PJF rf (jäljempänä OHK ry) kiittää mahdollisuudesta lausua työryhmän mietinnöstä.

OHK ry pitää erittäin hyvänä asiana ajatusta järjestelmän selkeyttämisestä. Tässä kohtaa voisi olla erinomainen paikka tarkastella ulosottosäännösten ja nytkin puheena olevien sosiaalietuuksien menettelyjen yhtenäistämisen todellista mahdollistumista. Tämän olettaisi nimenomaisesti selkeyttävän vielä paremmin järjestelmää ja sitä kautta kenties ehkäistä erilaisten keinotekoisten järjestelyjen tekemistä. Oleellista on, että vähintään velallinen itse pystyisi helpommin ymmärtämään järjestelmän tekniikan, kykenisi tekemään laskelmia ja ehkä myös suunnittelemaan talouttaan paremmin.

Ymmärrettävyyden ja selkeyttämisen lisääminen on tarpeen myös sen vuoksi, että ulosottolaitoksen virastoverkostoa on karsittu ja ollaan karsimassa edelleen, joten henkilökohtaisen kasvokkain tapahtuvan palvelun saaminen on vaikeutunut. Tällöin velallisen pitäisi kyetä ensisijaisesti oma-aloitteisesti internetin kautta selvittämään tilanteensa ja mahdolliset toimintavaihtoehdot. Sivuston ja ohjeiston tulee siis olla aidosti toimivia -myös velkojiin ja henkilöstöön nähden. Velkojinahan on myös esimerkiksi yksityisiä henkilöitä ja yhteisöjä, joiden oikeutta on myös valvottava. Henkilöstö edellyttää toimivia, luotettavia ja helppokäyttöisiä asianhallintajärjestelmiä nykyisissä massakäsittelyissä.

Kehittäminen on hyvä asia. Kiinnitämme kuitenkin hieman huolestuneena huomiota mietinnön sivulla 63 kirjattuun, jonka mukaan "on tärkeää huomata, että Ulosottolaitoksen nykyisten

resurssien puitteissa ulosmittausta ei voida säätää sellaiseksi, että hakemuksesta tapahtuva ulosmittauksen määrän keventäminen muodostuisi pääsäännöksi tai edes erityisen käytetyksi menettelyksi". OHK ry:n näkemyksen mukaan maksumoraalin ylläpitämisestä ja velkojen takaisinmaksamisesta velallisen varoista on pidettävä kiinni. Nämä ovat toteuttavissa olevia asioita, kunhan huomioidaan yksilölliset tarpeet niiden saavuttamiseksi. Tällöin puhuttaneen räätälöidyistä ratkaisuista, jotka edellyttävät ulosottopuolelta resursseja. Nähdäksemme oikeanlaisella resurssoinnilla ulosoton perustehtävä eli perintätoimi saataisiin kuitenkin lopulta sujumaan paremmin ja tässä yhteydessä esimerkiksi akuutin vaiheen tultua ohitetuksi asiakasta voitaisiin luontevasti ohjata muiden neuvonta- ja opastuspalveluiden piiriin. Kuten mietinnössä on todettu, "ulosmittausjärjestelmä onkin edelleen syytä mitoittaa sellaiseksi, ettei velallisilla pääsääntöisesti ole tarvetta hakemuksesta tapahtuvalle ulosmittauksen keventämiselle". Tämä ei saa kuitenkaan tarkoittaa sitä, että taustalla on ensi sijassa tarve henkilöstöresurssien säästämiseen/vähentämiseen entisestään.

Vapaakuukausien poistaminen ei välttämättä ole järkevää. Lähimenneisyydestä on hyviä esimerkkejä siitä, että vaikka talouttaan olisikin yrittänyt hoitaa järkevästi, yllättäviä ja kokoluokaltaan merkittäviä taloudellisia häiriötekijöitä on tullut sotkemaan elämää (äkillisesti kivunnut sähkönhinta, korkomuutokset). Vapaakuukausimenettelyä voisi jopa käyttää eräänlaisena palkintoelementtinä motivoimaan velkojaan aktiivisesti ja yhteistyöhaluisesti lyhentävän velallisen kohdalla. Yhdessä suunnitellusti näin toimien voisi vapaakuukausien myöntäminen ohjata velallista opettelemaan ja suunnittelemaan taloudenpitoaan pitempi kestoisesti.

Velkaantumisen syiden selvittämisen sijaan tai ohessa on syytä kehittää edelleen ennakoivaa talousneuvontaa etenkin nuoremman kuluttajapolven parissa. Sen on oltava helposti lähestyttävää ja trendikästä nykyaikaisia tapoja ja kanavia hyväksi käyttäen. Olisi myös syytä ulottaa taloustaitojen opettaminen viimeistään peruskoulutasolle. Ajat ovat muuttuneet ja näin esimerkiksi puhuttaessa toimeentulotuen viimesijaisuuden osasta on hyvä pitää mielessä, ettei toimeentulotuen hakeminen ole enää tänä päivänä välttämättä nuoremman väestön osalta mikään häpeällinen teko vaan pikemminkin eräs talouden rahoittamismuoto siinä missä muutkin rahoitustavat.

Ahonen Outi
Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry